

د پوهنې وزارت

د تعلیمي نصاب، د ښوونکو د روزنې

او د ساینس د مرکز معینیت

د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي

کتابونو د تالیف لوی ریاست

اسلامي ښوونه او روزنه

جعفري مذهب

خلورم ټولگی

په
۵۰ لږه

۱۳۹۰ هـ. ش. چاپ ل:

Ketabton.com

د پوهنې وزارت

د تعلیمي نصاب، د ښوونکو د روزنې
او د ساینس د مرکز معینیت
د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي
کتابونو د تالیف لوی ریاست

د قرآن کریم زده کړه او اسلامی ښوونه او روزنه جعفري مذهب خلورم ټولگي

د چاپ کال: ۱۳۹۰ هـ. ش.

لیکونکی:

۱. محمد عزیز بختیاری.
۲. سید عبدالوهاب رحمانی
۳. یار محمد باقري
۴. دین محمد جاوید

د تدقیق کمیټي:

د پورهني وزارت علمي غړی:

محمد عزیز بختیاری، محمد باقر جعفری، سید عبدالوهاب رحمانی، یار محمد باقري، سید محمد حسین فرهنگ او فاروق انصاری.

د نورو اورگانو غړي:

۱. سید حسین عالمي بلخي په ولسي جرگه کې د عدلی او قضايي کمیسیون غړی.
۲. نعمت الله غفاري په ولسي جرگه کې د ښوني او روزني او عالي تحصيلاتو د دیني کمیسیون غړی.

۳. مولوي عبدالعزیز په ولسي جرگه کې د ښوني او روزني، عالي تحصيلاتو او د دیني کمیسیون غړی.

۴. قاضي نذیر احمد حنفي په ولسي جرگه کې د تقنین د کمیسیون معاون.
۵. سید عبداللطیف سجادی، د افغانستان د شیعہ علماوو د شورا غړی.
۶. مولوي عین الانعم د علماوو سراسری شورا غړی.

فرهنگي سیاسي کمیټه: د مؤلف مرستیال محمد سهراب دیدار د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تألیف ریاست علمي او مسلکي غړی.

د مطالبو فهرست

د قرآن کریم زده کړه

۱۰-۱..... د قرآن کریم زده کړه

د اسلامي ښوني او روزني مضمون

۲۴-۱۱..... لومړی فصل: عقاید
۴۰-۲۵..... دویم فصل: احکام
۵۵-۴۱..... دریم فصل: آداب او اخلاق

بسم الله الرحمن الرحيم

د پوهنې د وزیر پېغام

گرانو ښوونکو او زده کوونکو،

ښوونه او روزنه د هر هېواد د پراختیا او پرمختګ بنسټ جوړوي. تعلیمي نصاب د ښوونې او روزنې مهم توک دی چې د علمي پرمختګ او ټولنې د لږتیاوو له مخې رامنځته کېږي. څرګنده ده چې علمي پرمختګ او ټولنیزې لږتیاوې تل د بدلون په حال کې وي. له دې امله لازمه ده چې تعلیمي نصاب هم علمي او رغنده انکشاف ومومي، البته نه ښايي چې تعلیمي نصاب د سیاسي بدلونونو او د اشخاصو د نظریو او هیلو تابع شي.

دا کتاب چې نن ستاسو په لاس کې دی، پر همدې ارزښتونو چمتو او ترتیب شوی دی. علمي ګټورې موضوعګانې پکې زیاتې شوې دي. د زده کړې په بهیر کې د زده کوونکو فعال ساتل د تدریسي پلان برخه ګرځېدلې ده.

هیله من یم دا کتاب له لارښوونو او تعلیمي پلان سره سم د فعالې زده کړې د میتودونو د کارولو له لارې تدریس شي او د زده کوونکو میندې او پلرونه هم د خپلو لوڼو او زامنو په باکیفیته ښوونه او روزنه کې پرله پسې ګډه مرسته وکړي چې د پوهنې د نظام هیلې ترسره شي او زده کوونکو او هېواد ته ښې بریاوې ور په برخه کړي.

زه پر دې ټکي پوره باور لرم چې زموږ ګران استادان او ښوونکي د تعلیمي نصاب په رغنده پلي کولو کې ستره دنده او دروند مسؤلیت لري.

د پوهنې وزارت تل زیار کاري چې د پوهنې تعلیمي نصاب د اسلام د سپېڅلي دین له بنسټونو، د وطن دوستۍ د پاک حس په ساتلو او علمي معیارونو سره سم د ټولنې د څرګندو لږتیاوو له مخې پراختیا ومومي.

په دې ډګر کې د هېواد له ټولو علمي شخصیتونو، د ښوونې او روزنې له پوهانو او د زده کوونکو له میندو او پلرونو څخه هیله لرم چې د خپلو نظریو او رغنده وړاندیزونو له لارې زموږ له مؤلفانو سره د درسي کتابونو په لایښه تالیف کې مرسته وکړي.

له ټولو هغو پوهانو څخه چې ددې کتاب په چمتو کولو او ترتیب کې ښې مرسته کړې، له ملي او نړیوالو درنو موسسو، او نورو ملګرو هېوادونو څخه چې د نوي تعلیمي نصاب په چمتو کولو او تدریس او د درسي کتابونو په چاپ او وېش کې ښې مرسته کړې ده، مننه او درناوی کوم.

ومن الله التوفیق

فاروق وردګ

د افغانستان د اسلامي جمهوریت د پوهنې وزیر

د قرآن کریم د زده کړې مضمون
د حفظ کو لو برخه (۱)

لومړۍ لوست:

د فاتحې سورت (حفظ، تلاوت او تجوید)
أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۝ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۝
مَلِكِ يَوْمِ الدِّينِ ۝ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ۝
اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ۝ صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ
عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ۝

دویم لوست:

د الاخلاص سورت (حفظ، تلاوت او تجوید)
أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۝
قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ۝ اللَّهُ الصَّمَدُ ۝ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ
يُولَدْ ۝ لَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ ۝

دریم لوست:

د الفلق سورت (حفظ، تلاوت او تجوید)
أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ۝ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ ۝ (۱) وَمِنْ شَرِّ عَاسِقٍ إِذَا
وَقَبَ ۝ (۲) وَمِنْ شَرِّ الْغَاسِقِ إِذَا وَقَبَ ۝ (۳) وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ ۝ (۴) وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ ۝ (۵)

خلوړم لوست:

د الناس سورت (حفظ، تلاوت او تجوید)
أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ۝ (۱) مَلِكِ النَّاسِ ۝ (۲) إِلَهِ النَّاسِ ۝ (۳)
مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ ۝ (۴) الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي
صُدُورِ النَّاسِ ۝ (۵) مِنَ الْإِجْتِهَادِ وَالنَّاسِ ۝ (۶)

د تلاوت برخه (۱)

پنځم لوست:

د العلق سورت له (۱) _____ ۝ (۵) آيتونه تلاوت او تجوید
أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ۝ (۱) خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ ۝ (۲)
اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ ۝ (۳) الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ۝ (۴) عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا
لَمْ يَعْلَمْ ۝ (۵)

دالعلق سورت له (۶_____۱۲) آیتونه (تلاوت او تجوید)

اووم لوست:
د العلق سورت له (۱۳_____۱۹) آیتونه (تلاوت او تجوید)

أَرَأَيْتَ إِنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّى ۖ ﴿١٢﴾ أَلَمْ يَعْلَمِ بِأَنَّ اللَّهَ يَرَى ۚ ﴿١٣﴾ كَلَّا ۚ لَئِنْ لَمْ يَنْتَهِ لَأَكْثِفَنَّاهُ الْعَذَابَ ۚ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَاطِرٌ ۚ ﴿١٤﴾ لَئِنْ لَمْ يَنْتَهِ لَأَكْثِفَنَّاهُ الْعَذَابَ ۚ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَاطِرٌ ۚ ﴿١٥﴾ كَلَّا ۚ لَا تَحْطُهُ وَاسْجُدْ ۖ فَاقْبُرْ ۚ ﴿١٦﴾

اتم او نهم لوستونه:

د التين سورت (تلاوت او تجويد)
أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَالتِّينِ وَالزَّيْتُونِ ۝ وَطُورِ سِينِينَ ۝ وَهَٰذَا الْأَلْبَدُ الْأَمِينِ ۝
لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ ۝ ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ
سَفِيلِينَ ۝ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ۝
فَمَا يُكَذِّبُكَ بَعْدَ الْيَدَيْنِ ۝ أَلَيْسَ اللَّهُ بِحَكِيمٍ الْخَلِيمِينَ ۝

لسم او يو لسم لوستونه:

د الشرح سورت (تلاوت او تجويد)
أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
أَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ ۝ وَوَضَعْنَا عَنَّا وِزْرَكَ ۝
الَّذِي أَنْقَضَ ظَهْرَكَ ۝ وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ ۝ فَإِنَّ مَعَ
الْعُسْرِ يُسْرًا ۝ فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا ۝ فَإِذَا فَرَغْتَ فَانصَبْ ۝
وَإِلَىٰ رَبِّكَ فَارْغَبْ ۝

د و لسم او د يار لسم لوستونه :

د الضحی سورۃ تلاوت او تجوید (
أَعْرُذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَالضُّحَىٰ ۝۱ وَاللَّيْلِ إِذَا سَجَىٰ ۝۲ مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَىٰ ۝۳
وَلَا أَخْرَجُكَ خَيْرًا لَّكَ مِنَ الْأُولَىٰ ۝۴ وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ
فَتَرْضَىٰ ۝۵ لَمْ يَجِدْكَ يَتِيمًا فَآوَىٰ ۝۶ وَوَجَدَكَ ضَالًّا
فَهَدَىٰ ۝۷ وَوَجَدَكَ عَالِيًّا لَّا فَاخَتَنَىٰ ۝۸ فَآوَاكَ إِلَيمُكَ فَلَاتَقهرُ ۝۹
وَأَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنهَرُ ۝۱۰ وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثُ ۝۱۱

د حفظ کولو برخه (۲)

خوار لسم لوست :

د تبت سورۃ (حفظ، تلاوت او تجوید)
أَعْرُذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
بَتَّبْتُ يَدَيَّ إِلَىٰ آبَىٰ لَهُبٍ وَتَبَّ ۝۱ مَا أَخْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ وَمَا
كَسَبَ ۝۲ سَيَصِلُ نَارًا إِذَا أَتَتْ لَهُبٌ ۝۳ وَأَمْرَأَتُهُ حَتَّالَةٌ
الْحَطَّيِّ ۝۴ فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّن مَّسَدٍ ۝۵

پنخلم لوست :

د النصر سورت (حفظ، تلاوت او تجوید)
أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ^(۱) وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ
اللَّهِ أَفْوَاجًا^(۲) فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ^(۳) وَاسْتَغْفِرْ لَهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا^(۴)

شپاړسم لوست:

د الکوثر سورت: (حفظ، تلاوت او تجوید)
أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
إِنَّا أَهْلُكِتُكَ الْكُوثِرَ^(۱) فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ^(۲) إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَثَرُ^(۳)

او لسم لوست:

د الکافرون سورت (حفظ، تلاوت او تجوید)
أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ^(۱) لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ^(۲)
وَلَا أَنْتَعْبُدُونَ مَا أَعْبُدُ^(۳) وَلَا أَتَّخِذُ عِندَ نَفْسِي^(۴)
لَا أَنْتَعْبُدُونَ مَا أَعْبُدُ^(۵) لَعُوذٌ بِكَ وَلِي دِينِ^(۶)

انه لسم لوست:

د الماعون سورت (حفظ، تلاوت او تجويد)
أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالدِّينِ ۚ^(١) فَذَلِكَ الَّذِي يَدُعُّ الْيَتِيمَ^(٢) وَ
لَا يَحْضُ عَلَىٰ طَعَامِ الْيَسِيرِ^(٣) قَوْلٍ لِلْمُصَلِّينَ^(٤) الَّذِينَ هُمْ عَنْ
صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ^(٥) الَّذِينَ هُمْ يُرَآؤُونَ^(٦) وَيَدْعُونَ الْيَتَامَ^(٧)

نولسم لوست :

د قریش سورت (حفظ، تلاوت او تجويد)

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
إِذَا يَلَفَ قُرَيْشٌ^(١) الْفِتْنِمَ رِحْلَةَ الْبَيْتِ^(٢) وَالصَّيْفِ^(٣) فَلْيَعْبُدُوا
رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ^(٤) الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِنْ جَوْعٍ وَأَمْدَاهُمْ مِنْ خَوْفٍ^(٥)

شلم لوست :

د الفیل سورت (حفظ ، تلاوت او تجوید)

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْمُتَرَكِّيفُ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَصْحَابِ الْفِيلِ ۝^ط أَلَمْ يَجْعَلْ
كَيْدَهُمْ فِي تَضْلِيلٍ ۝^ل وَأَرْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًا أَبَابِيلَ ۝^ح
تَرْمِيهِمْ بِحِجَارٍ حَمِيمٍ ۝^س فَأَجْعَلُهُمْ طُفُلًا غُلًّا ۝^ع

د تلاوت برخه (۲)

يو ويستم لوست :

د الشمس سورت له (۱ — ۱۰) آيتونه ، تلاوت او تجوید

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَالشَّمْسُ ۝ وَصَبَّأُهَا^{الاس} وَالْقَمَرُ إِذَا تَلَاهَا^{الاس} ۝^ط وَالنَّجْمُ إِذَا
جَلَّهَا^{الاس} ۝^ح وَالْأَبِلُ إِذَا يَعْثَرُهَا^{الاس} ۝^ل وَالسَّمَاءُ وَمَا بَنَدَهَا^{الاس} ۝^س
وَالْأَرْضُ وَمَا طَحَاها^{الاس} ۝^ع وَنَفْسٌ ۝^ط وَمَا سَوَّاهَا^{الاس} ۝^ك فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا
وَتَقْوَاهَا^{الاس} ۝^ك قَدْ أَفْلَحَ مَنْ رَزَاهَا^{الاس} ۝^ك وَقَدْ خَابَ مَنْ دَلَّاهَا^ط

دوه ويستم لوست:

د الشمس سورت له (۱۱ _____ ۵) آيتونه (تلاوت او تجويد)

كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِطَغْوَاهَا^(۱۱) إِذِ انْبَعَثَ أَشْقَاهَا^(۱۲) فَقَالَ لَهُمْ
رَسُولُ اللَّهِ نَاقَةٌ لِلَّهِ سِقَاهَا^(۱۳) فَكُنَّا بِوَعْدِهِمْ قَنَاقَةً
عَلَيْهِمْ رَبُّهُمْ يَذَّكَّرُ عَنْهُمْ^(۱۴) وَأُولَئِكَ عَمَلُهُم^(۱۵)

در ويستم لوست:

داليل سورت له (۱ _____ ۷) آيتونه (تلاوت او تجويد)
أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَإِيلَ إِذِ ابْعَثَ^(۱) الْوَهَّارَ إِذِ انْجَلَى^(۲) وَمَا خَلَقَ الذَّاكِرَ
وَالْأُنثَى^(۳) إِنَّكُمْ سَعْيُكُمْ لَشَيْ^(۴) فَأَمَّا مَنْ آخَى^(۵) وَاتَّقَى^(۶)
وَصَدَقَ بِالْحَسَنِ^(۷) فَسَيُسِّرُهُ^(۸) لِيُسْرَى^(۹)

خلير ويستم لوست:

داليل سورت له (۸ _____ ۱۳) آيتونه (تلاوت او تجويد)

وَإِمَّا مِنْ بَخِلٍ وَاسْتَعَى^(۱) وَكَذَّبَ بِالْحَسَنِ^(۲)
فَسَيُسِّرُهُ^(۳) لِيُسْرَى^(۴) وَمَا يُعَى^(۵) عَنْهُ مَا لَهُ إِذَا تَرَدَّى^(۶)
إِنَّ عَلَيْنَا لَلْهُدَى^(۷) وَإِنَّ لَنَا لَلْآخِرَةَ وَالْأُولَى^(۸)

پنجه ویشتم لوست:

د الیل سورت له (۱۴ _____ ۱۶) آیتونه تلاوت او تجوید

فَاَنذَرْتُكُمْ نَارًا تَلَظَّى ۝۱۳ لَا يَصْلَاهَا إِلَّا الْأَشْقَى ۝۱۵
الَّذِي كَذَّبَ وَتَوَلَّى ۝۱۶

شپږ ویشتم لوست :

د الیل سورت له (۱۷ _____ ۲۱) آیتونه تلاوت او تجوید

وَسَيَجْزِيهَا الْآخِرَى ۝۱۷ الَّتِي يُؤْتِي مَالَهُ يَتَزَكَّى ۝۱۸
وَمَا لِأَحَدٍ عِنْدَهُ مِنْ نِعْمَةٍ تُجْزَى ۝۱۹ إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ
رَبِّهِ الْأَعْلَى ۝۲۰ وَكَسُوفٍ يُرْصَى ۝۲۱

د حفظ او تلاوت برخې ته مر اجمعه

اووه ویشتم لوست:

د حفظ شویو او تلاوت شویو سورتونو تکرار.

لومړۍ برخه: عقايد

لومړۍ لوست

د نړۍ پيدا کوونکى

موخه: دنړۍ د پيدا کوونکي پيژندل.

پوښتنې:

۱. آیا فکر مو کړی دی، چې نړۍ، څومره لویه ده؟
۲. آیا پوهېږئ، چې دغه لویه نړۍ، چا پيدا کړې ده؟

د الله تعالى د پيژندنې لپاره تر ټولو آسانه او غوره لاره د هغه په مخلوقاتو کې غور کول دي. لکه څرنګه چې انسان کله یو لوی او پيچلی ماشین ويښي نو دې خبرې ته متوجه کېږي چې د دغه ماشین جوړوونکي یو لائق او تکړه انجینر دی. همدارنګه کله چې د طبیعي شیانو یو لوی یا بنیسته شي ته وګوري فکر کوي او متوجه کېږي چې د دغو شیانو جوړوونکي څیر پوه، حکیم او عالم ذات دی.

د مثال په ډول: کله چې د الله تعالى د مخلوق په توګه د انسان وړتیاو ته څیر کېږو ګورو چې انسان یو څیر پیچلی او د ډول ډول وړتیاوو لرونکی موجود دی، کله چې انسان د پرمختللو بشري مصنوعاتو سره پرتله کړو نو د انسان نورې وړتیاوې هم راته څرګندېږي.

د مثال په ډول: کمپیوتر د انسان د څیرو مهمو اختراعاتو څخه دی، څیر کارونه سرته رسوي، ګڼ شمیر معلومات تجزیه کوي او څېړي یې، کمپیوتر د معلوماتو په څیر لو او تجزیه کولو کې څیره وړتیا لري خو په موږ کې داسې وړتیاوې شته چې له کمپیوتر څخه څیرې پرمختللي دي. کمپیوتر یوازې هغه کارونه سرته رسوي چې د هغو امر ورته شوی وي، په داسې حال کې چې د انسان داخلي قواوې

داسې پېچلي او حيرانوونکي کارونه سرته رسوي چې کمپيوټر د هغو کارونو په کولو هيڅ توان نه لري. انسان د عقل او ډول ډول داسې احساساتو لرونکی دی چې کمپيوټر او نور ماشینونه ورسره سيالي نه شي کولای.

کمپيوټر چې يو ډير پېچلي ماشین دی په دې دلالت کوي چې جوړونکی يې ډير ماهره او تکړه انجنير دی، نو دغه نړۍ د خپل لوی والي او پېچلۍ توب سره پر دې دليل دی چې پيدا کوونکی يې لوی عالم او قدرتمن ذات دی. هغه ذات چې دغه قوي، حيرانوونکي استعدادونه او وړتياوې يې په موز کې پيدا کړي دي. الله تعالی قوي او عالم ذات دی، چې زمونږ او د ټولو مخلوقاتو پيدا کوونکی دی. انسان او نړۍ يې سره له دومره لوی والي بنایسته پيدا کړې ده.

هڅونه:

۱. زده کوونکي دې لوست په غور ولولي او خپل نظرونه دې بیان کړي.
۲. زده کوونکي دې د کمپيوټر په ځای یو بل مثال بیان کړي.

ارزونه:

۱. بنسټونکی دې له زده کوونکو څخه پرېښتنه وکړي چې د انسان استعدادونه او وړتياوې څرنگه د الله تعالی په وجود باندې دلالت کوي.

د نړۍ یوازینی څښتن

موخه: د الله تعالی له یو والي سره آشنایي.

پوښتني:

۱. آیا پوهیږئ چې الله تعالی یو او یوازی دی؟

۲. آیا د الله تعالی د یو والي په معنی باندې پوهیږئ؟

کله چې خپل شا وخوا ته وگورنو د مخلوقاتو تر منځ عجیب او حیرانوونکی

نظم وینو.

د مثال په ډول: ځمکه د لمر په شاوخوا راگرځي چې له هغې څخه د کال څلور فصلونه منځته راځي. په خپل محور باندې د ځمکې د ګرځیدلو له امله شپه او ورځ مینځ ته راځي. کله چې د لمر وړانګې ځمکې ته ورسېږي د سمندر یوه اندازه اوبه، چې په بخار بدلې شوې وي، په وریځ باندې بدلېږي. باد وریځي وچو سیمو ته وړي او له هغو څخه باران اوري دښتي او غرونه زرغونه وي.

حيوانات له اوبو او وښو څخه تغذیه کوي. انسان له اوبو، نباتاتو او حیواناتو څخه د غذا په ډول ګټه اخلي، چې د لمر، ځمکې، وریځې، باد او ډیرو نورو شیانو د مرستې په پایله کې منځ ته راغلي او لوی شوي دي.

سعدی صاحب چې د فارسي ژبې مشهور شاعر دی په دې اړه ویلي دي.

اېرو باد مه و خورشید و فلک همه درکارند تاتو ثاني به کف آری و به غفلت نخوری

ژباړه: وریځ، باد، سپوږمۍ، لمر او آسمان ټول لاس په کار دي چې تاسې

خپله ډوډۍ، په خپل لاس پیدا کړئ او په غفلت سره یې و نه خورئ.

دغه نظم او یو والی د هغه حیرانوونکي نظم یوه کوچنۍ برخه ده چې په نړۍ او

زموږ په شاوخوا کې موجود دي.

له دغه نظم او يو والی څخه څه شى زده کوو؟ د نړۍ په موجوداتو کې نظم پردي دليل دی چې د نړۍ پيدا کوونکى يو دی، که چيرې په نړۍ کې له يو الله تعالى څخه پرته نور خدايان هم وای نو د هغو ترمنځ اختلاف پيدا کيده او د نړۍ نظم به گډوډيده. د هغه پيدا کوونکى او اداره کوونکى يوازې الله تعالى دی. الله تعالى هم د نړۍ د پيدا کوونکي د يووالي لپاره په قرآن کریم کې د موجوداتو په نظم دليل نيولی دی، لکه چې فرمایلى يې دی:

(لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا) د انبياء سورت ۲۲ آيت.

ژباړه: که چيرې په ځمکه او آسمان کې غير له الله تعالى څخه بل معبود موجود وای نو خامخا دواړه به گډوډ شوى وو.

نو څرنگه چې په نړۍ کې نظم موجود دی او ځمکه او آسمان ويجاړ او خراب شوى نه دي نو معلومه ده چې يو الله تعالى موجود دی او پرته له هغه څخه بل الله وجود نه لري.

۱. لوست په ډيره ځيرکتيا سره مطالعه کوئ اولنډيز يې په پنځو کړنو کې وليکئ.
۲. د (لوکان.....) مبارک آيت حفظ کوئ او استدلال يې توضيح کوئ.
۳. د شعر معنى په دوو کړنو کې واضح کوئ.

۱. د نړۍ نظم د..... دليل دی.
۲. مبارک آيت وايي که چيرې څو خدايان موجود وای نو نړۍ به ويجاړه او خرابه شوي وه او دا چې نن ورځ ځمکه او آسمان نه دی ويجاړ او خراب شوي د دې معنى داده چې نو يوازې يو.....موجود دی.

د ریم لوست

د الله تعالی صفونه

موخه: د الله تعالی د صفونو پېژندنه او د انسان په ژوند کې دهغو اثر.

پوښتي:

۱. د الله تعالی د صفونو له جملې څخه له کوم صفت سره آشنا یاست؟
۲. ستاسو په نظر د الله تعالی د صفونو پېژندنه د انسان په ژوند باندې څرنگه اثر کوي؟

الله تعالی، دېسو او ښکلو صفونو او نومونو درلودونکی دی. الله تعالی عالم، لیدونکی، پیاوړی، ښونکی او مهربان ذات دی. الله تعالی د ټولو کمالیه صفونو لرونکی او له هر عیب او نیمګړتیا څخه پاک دی. کله چې موږ د الله تعالی صفونه وپېژنو، زموږ علم او پوهه د الله تعالی په باره کې چې زموږ پېدا کوونکی او معبود دی زیاتېږي او د یقین مرحلې ته رسېږي.

همدارنگه د الله تعالی د صفونو پېژندنه د کمالاتو د پېژندنې په معنی ده چې له دې لارې موږ کولی شو د خپل کمال لپاره کوښښ وکړو.

د الله تعالی ځینې صفونه داسې دي چې یوازې له الله تعالی سره ښایي. لکه یووالی، مګر دیر صفونه د الله تعالی داسې دي چې انسان ور باندې ستایل کیدای شي. نو انسان باید کوښښ وکړي ترڅو هغه په خپل ځان کې پیدا او تقویه کړي. له دې مخې د الله تعالی د صفونو پېژندنه د دې سبب کېږي چې موږ هم باید په خپل ځان کې د هغو صفونو د پیدا کولو او تقویه کولو په لټه او کوښښ کې واوسو.

د بېلګې په توګه: کله چې ویو هیرو الله تعالی عالم دی او همدارنگه ویو هیرو چې علم د انسان د کمال سبب کېږي هغه وخت باید کوښښ وکړو او تر خپله توانه له علم څخه چې د کمال یو صفت دی خپل ځان برخمن کړو.

د الله تعالى خو صفتونه د لته تر خیرې لاندې نیسو.

۱. بېل: الله تعالى بښونکى او (غفور) دى نو موږ هم باید کوښښ وکړو تر خپل توانه پورې د نورو تېر وتي وېښو او ترې تېر شو.

۲. مهرباني وکړو او د کینې او د ښمنۍ ټول ډولونه له ځان څخه لرې کړو. مهرباني وکړو او د کینې او د ښمنۍ ټول ډولونه له ځان څخه لرې کړو.

۳. لیدل او ریدل: الله تعالى پر ټولو عالم دی هر څه ویني او هر څه اوري. د الله تعالى له دغو صفتونو څخه موږ داسې پند او عبرت اخلو چې الله تعالى زموږ ټول کارونه ویني او زموږ ټولې خبرې اوري، نو باید هر وخت کوښښ وکړو چې بد کار را څخه پېښ نه شي او هېڅ وخت گناه ونه کړو. ځکه چې الله تعالى زموږ ټول اعمال ویني، آن تر دې چې زموږ نیت او فکر هم ویني البته دا باید په یاد ولرو چې دغه ذکر شوي صفتونه په الله تعالى کې په پوره او کامل ډول سره وجود لري مگر انسان د خپل توان په اندازه له هغو څخه برخمن کیږي.

هڅونه:

۱. د جومات د امام په مرسته د الله تعالى لس صفتونه وليکئ او دا ووايئ چې موږ له هغو څخه څه پند اخلو.

۲. دا توضیح کړئ چې د الله تعالى د صفتونو پېژندنه زموږ لپاره څه گټې لري؟

ارزونه:

۱. آیا زده کوونکو د الله تعالى د صفتونو مفهوم زده کړی دی؟
۲. آیا زده کوونکو د الله تعالى د صفتونو گټې زده کړې دي؟

پيغمبرانو ته د انسانانو اړتيا

موڅه: پيغمبرانو(ع) ته د انسانانو په اړتياوو باندې پوهيدل.

پوښتنې:

۱. ولې انسانان پيغمبرانو ته اړتيا لري؟
۲. پيغمبران کوم کارونه سرته رسوي؟

الله تعالی انسان ته فکر او عقل ورکړی دی. هغه ته يې په ډيرو موجوداتو غوره والی ورکړی دی. انسان د خپل عقل او فکر په واسطه کولی شي خپل ژوند په هغه ډول چې زه يې غواړي جوړ کړي او خپلې تولنيزې اړيکې په هغه ډول چې خوښوي يې تنظيم کړي.

انسانان د حيواناتو برعکس فکر کولای شي او له خپلو پخوانيو تجربو څخه د اوس او راتلونکي لپاره گټه اخلي. انسانانو د خپلو دغو فوق العاده وړتياوو په برکت لوی تمدنونه جوړ کړي او دپام وړ علمي او صنعتي پرمختگونه يې کړي دي. څرنگه چې پوهيږو انسان هوانه ځي نورو ستاړو ته سپوږمکۍ لېږدوي. له کمپيوټر څخه چې د انسان په لاس جوړه شوی یوه پرمختللي دستگا ده د ډيرو معلوماتو د خپلولو او د ډيرو کارونو د سرته رسولو لپاره ور څخه گټه اخلي.

ستا سو په اند انسان کولی شي چې د خپل فکر او قوي عقل په سبب باندې په ټولو مشکلاتو بريالی شي او د بشر له لارښوونې پرته بلې لورې لارښوونې ته اړتيا ونه لري؟ امکان لري چې ستاسو له جملې څخه ځينې په هوځواب درکړي. مگر حقيقت داسې نه دی.

انسان سره له هغو ټولنيزو تياوو چې لري يې، خو بيا هم عقلي او فکري قوې يې ډيري محدودې دي او د نړۍ په هکله يې معلومات ډير کم دي.

د بېلګې په توګه: انسانان د الله تعالی د پیغمبرانو له لارښوونې پرته نه شي کولی چې الله تعالی په سمه معنی سره وپېژني، یا له مرګ څخه وروسته بله نړۍ وپېژني. همدارنګه نه شي کولای د الله تعالی له دین څخه، چې د انسان د بريالي توب او نیکمرغۍ سبب کېږي پوره معلومات حاصل کړي.

له دې کبله انسان هر وخت د الله تعالی پیغمبرانو ته اړتیا لري؛ ترڅو الله تعالی خلکو ته په سم ډول وروپېژني، د الله تعالی دین سره له ټولو جزئیاتو خلکو ته تعلیم کړي او اخروي ژوندون خلکو ته وروپېژني.

لنډیز: انسانان الهي لارښوونې ته اړتیا لري ترڅو د ژوند موخه او لاره خلکو ته وروپېژني چې دغه کار انسانان د خپل عقل او فکر په زور سرته نه شي رسولی.

۱. زده کوونکي دې په پنځه کسيزو ګروپونو ووېشل شي او لاندې جدول دې ډک کړي.
۲. پیغمبرانو ته د انسانانو د اړتیاو په باره کې خپل نظرونه وړاندې کړی.

د انسان پیاوړتیا	د انسان کمزوري

ارزونه:

آیا زده کوونکي پیغمبرانو ته د انسانانو اړتیا درک کړې ده؟

د الهي پيغمبرانو د ندي

موخه: د الهي پيغمبرانو له دندو سره آشنايي.

پوښتي:

۱. ستاسې په نظر الله تعالی پيغمبران د څه لپاره رالېږلي دي؟
۲. که چېرې د خلکو په منځ کې پيغمبران نه وای څه به شوي و؟

تاسې هغه سړی په نظر کې ونیسئ، چې په سوځوونکي بيان کې په لاره روان وي، ورځ هم پای ته نردي وي او مسافر سړی توبی، وږی او ستومانه شوی وي. بده لادا چې لاره يې هم ورکه کړی وي او نه پوهېږي چې په کوم لور لاړ شي. له ده سره د خوږلو او ځنېلو هېڅ داسې څيز نه وي، چې د هغو په مرسته زياته لاره ووهي. له دې امله بايد تر ټولو لنډه لاره کلي ته پيدا کړي پرته له هغې به د تندې او لوږې له لاسه د مرگ کندی ته لوږې. له بله پلوه د اهم کېدای شي، چې ځينې لارې ځنګلونو او يا لویو غرونو ته تللي وي چې هلته د څيرونکو حيواناتو ويره موجوده وي.

نو فکر وکړئ که په دغه حالت کې يو په آس سپور سړی له کومې لارې راو سيږي او مسافر سړی ترې وپوښتي چې کلي ته تر ټولو نږدې او له ویرې څخه په امن لاره کومه ده؟

هغه په ځواب کې ورته وایي چې هغه کلي ته درسيډو په لاره کې يو لوی درياب دی، خو فکر کوه چې په درياب ورگډ نه شي ځکه چې يا خو به ډوب شي او يا به دي تمساح وځوري بلکه په هغه پله باندې چې د فلاټي ونې تر څنګ جوړ دی تیر شه.

که ښه څير شو زموږ ټولو انسانانو حال هم د هغه مسافر په شان دی. که پيغمبران نه وای نو انسانان نه پوهيدل چې له مرگ څخه وروسته ژوندون څرنگه دی، او په دنيا کې بايد څه کار وکړي تر څو چې د آخرت ژوندون يې ښه شي.

پیغمبران د انسانانو لارښوونکي دي چې الله تعالی د انسانانو د لارښوونې لپاره رالېږلي دي. پیغمبران موږ ته وايي چې په دېا کې باید کوم کارونه سرته ورسوؤ ترڅو هم په دېا کې ښه ژوند ولرو او هم په آخرت کې د ښه ژوند خاوندان شو. د الهي پیغمبرانو له جملې څخه حضرت محمد (ص) تر ټولو وروستی او غوره دی. حضرت محمد (ص) د الله تعالی له لوري څخه راغی ترڅو انسانانو ته وښيي چې په دېا کې څرنگه ژوند وکړي چې په دېا او آخرت کې د ښه ژوند څښتن شي. حضرت محمد (ص) انسانانو ته د اسلام ښکاره دین بیان کړ هغه دین چې د الله تعالی د دینونو تر ټولو وروستی او تر قیامت پورې به باقی وي. دا دین د انسان د ژوند لپاره یو مکمل پروګرام دی چې که انسان له هغه څخه په ښه ډول پیروي وکړي نو په دېا او آخرت کې به د ښه ژوند څښتن شي.

هڅونه:

۱. پورتنۍ لوست په لسو کرښو کې په لنډ ډول وليکئ.
۲. د جومات د امام په مرسته په قرآن کریم کې داسې آیت پیدا کړئ چې د پیغمبرانو دندې بیانوي.

ارزونه:

۱. انسان د هغه مسافر په ډول دی چې لاره یې ورکه کړې وي. لکه.....
۲. الهي پیغمبران انسانانو ته د لارښوونه کوي چې په دېا کې باید څه کارونه سرته ورسوي ترڅو.....
۳. د اسلام مبارک دین به تر..... باقي پاتې وي.

د رحمت نبي

موخه: د الله تعالی د رسول (ص) له شخصیت سره آشنائي.

پوښتي:

۱. موږ ته ولې د الله تعالی د رسول (ص) پېژندنه ضرور ده؟
۲. پیغمبر (ص) څرنگه د کونښن نمونه وو؟

انسانان کمال ته د رسیدلو لپاره لارښوونې ته اړتیا لري. د انسانیت تر ټولو غوره لارښوونکي د الله تعالی پیغمبران دی.

حضرت محمد (ص) چې د انبیا و څخه تر ټولو روستنی خو تر ټولو لوی پیغمبر دی، د ژوند په ټولو برخو کې د بشر لپاره بیلگه او مثال دی.

که چیرې انسانان په ځانگړې توگه مسلمانان، د نبي کریم (ص) له شخصیت څخه د بېلگې په ډول استفاده وکړي او هغه په خپل فردي او ټولنیز ژوند کې عملي کړي له دایمي نیکمرغۍ څخه به برخمن او هر وخت به بریالي وي.

د نبي کریم (ص) د شخصیت د ځانگړتیاوو له جملې څخه یو هم د نبي کریم (ص) کونښن دی. حضرت محمد (ص) الهي او لوړو موخو ته د رسیدو لپاره ډیره پابندی او کونښن کولو. د کونښن په باره کې د نبي کریم (ص) دغې کیسې ته پاملرنه وکړئ. د مکې مشرکانو چې کله د نبي کریم (ص) د تبلیغاتو په مقابل کې خپل هر ډول کار بې گټې ولید او په دې یې باور شو چې هیڅکله د اسلام د پرمختګ او پراخوالي مخه نه شي نیولی. دوی داسې خیال وکړ چې نبي کریم (ص) به هم زموږ په څیر غواړي چې مال او دنيوي مقام تر لاسه کړي تصمیم یې ونیو چې هغه (ص) ته پیسې او مقام مخکې کړي ترڅو له خپلو تبلیغاتو څخه لاس واخلي. نو د مکې څو تنه قومي مشران د نبي کریم (ص) تره، ابو طالب ته راغلل او ورته ویي ویل، ای ابو طالبه! محمد ته ورايه که مال او دولت غواړي دومره دولت به ورکړ چې په قريشو

کې له ټولو څخه مالدار شي. او که د بدبه او مقام غواړي د حجاز حکومت به دده په اختیار کې ورکړو. هره غوښتنه چې لري موږ تیار یو چې غوښتنه یې پوره کړو، خو د ټولو په بدل کې له ده څخه دا غوښتنه لرو چې له خپلې ادعا څخه لاس په سر شي او زموږ له پتانو سره کار ونه لري. ابو طالب د مکې د قومي مشرانو غوښتنې ښې کریم(ص) ته وړاندې کړې ښې کریم(ص) د هغوی په ځواب کې وفرمایل:

«په الله تعالی قسم کوم که لمر زما په ښې لاس او ځالانده سپورم، زما په چپ لاس کې راکړي، یعنې د نړۍ ټول توان، دولت او بنایست ماته راوښيي بیا به هم له دغه الهي ماموریت څخه تر هغه لاس وانه خلم تر څو په دې لاره کې برلاسی او یا شهید شم. کا کا جانده! دغو خلکو ته ووايه چې د ذکر شویو وړاندیزونو په ځای دي یوازي (لا اله الا الله) وایي تر څو په دنیا او آخرت کې بریالي شي.

د مکې بت پرستانو چې کله ولید، چې ښې کریم(ص) د دوی غوښتنو ته هیڅ ارزښت ور نه کړ نو په ښې کریم(ص) او دهغو په وفا دارو ملګرو یې خپلو ظلمونو ته زور ورکړ.

هغه پند او عبرت چې موږ یې د ښې کریم(ص) له دغه چلند څخه اخلو دا دی چې انسان باید دا الله تعالی په لاره کې هیڅ تنبلي او سستي ونه کړي. موږ مسلمانان دنده لرو چې د خپل بریالیتوب لپاره له هر ډول امکاناتو څخه ګټه واخلو. موږ باید خپلو لوړو او پیاکو موخو ته د رسیدو په لاره کې سستي او تنبلي ونه کړو. موږ باید له مشکلاتو سره د مخامخ کیدو په صورت کې نا امید نه شو او خپلې موخې هیرې نه کړو.

۱. له پورتنۍ کیسې څخه پند او عبرت اخلی؟ په پنځو کرښو کې یې ولیکئ.
۲. تاسو خپلو موخو ته د رسیدو لپاره څه کارونه کوئ؟ د دریو څیزونو نومونه واخلئ.

اووم لوست

خپل اماهان بايد وپژنو

موخه: د اما مانو له شخصيت سره آشنائي.

پوښتي:

۱. آيا امام علي، امام حسن، امام حسين او امام زين العابدين پيژنئ؟
۲. د ذکر شويو اما مانو د زيږيدنې نيټه د رته معلومه ده؟

امام علي (رض):

امام علي د ابو طالب زوی او د نبي کریم (ص) د تره زوی او زوم دی. مهربانه مور يې حضرت فاطمه د اسد لور ده. د فيل د کال څخه د يرش کاله وروسته د رجب د مياشتې په ديارلسم په کعبې شريفې کې زيږيدلی دی. امام علي د هجرت په څلويښتم کال د رمضان د مبارکې مياشتې د نولسمې شپې په سهار د عبد الرحمن بن ملجم په لاس زخمي او د همدې مياشتې په يو ويشتمه شپه يې د شهادت شربت وڅښه.

امام علي په علم، زړه وړتوب، تقوا، سخاوت او ټولو انساني کمالاتو کې بې ساري و.

امام حسن:

امام حسن د امام علي (ع) او بې بې فاطمة الزهرا مشر زوی دی. امام حسن د هجرت په دريم کال په مدينه منوره کې د رمضان د مبارکې مياشتې په نيمايي کې د نيا ته سترگې وغړولې او د هجرت په پنځوسم کال د صفر په مياشت کې په شهادت ورسيد.

په نبي کریم (ص) امام حسن او امام حسين ډير زيات گران و او د دوی په هکله يې فرمايلي دي: حسن او حسين د جنت د ځوانانو سرداران دي.

امام حسين:

امام حسين د امام علي او فاطمة الزهرا زوی او د امام حسن ورور دی.

امام حسين د هجرت په څلورم کال د شعبان د میاشتې په دریمه نیټه په مدینه منوره کې زیږېدلی دی. د هجرت په یو شپږم کال د محرم د میاشتې په لسمه نیټه د کورنۍ له ټولو غړو او ملګرو سره د یزید بن معاویه په لاس د کربلا په دښته کې په شهادت ورسید.

نبی کریم (ص) د امام حسين په هکله داسې فرمایلي دي: حسين د هدایت او لارښوونې خراج او د نجات کښتۍ ده.

امام زين العابدين (رض):

د شيعيانو څلورم امام (پيشوا) حضرت علي زين العابدين دی.

امام زين العابدين د امام حسين زوی دی، چې د هجرت په ۳۸ کال د مدینې منورې په پاک ښار کې یې دنیا ته سترګې غړولې دي. په ۵۷ کلنۍ کې په شهادت رسیدلی دی. څرنگه چې امام زين العابدين د پیر عبادت کاو په زين العابدين (د عبادت کوونکو بڼا یست) او په سجاده (د پیر سجده کوونکي) باندې مشهور و. امام سجاده د پیرې ښې دعاګانې لري او په هغه کتاب کې راټولې کړای شوي چې د «صحیفه سجاده یه» په نامه یاد یږي او اوس هم شته دی.

هڅونه:

۱. د لوست لټولیز په لسو کرښو کې وليکئ.

۲. زده کوونکي دې د څو کسيزو گروپونو په ترڅ کې د لوست د موضوع په هکله خبرې وکړي.

دویم فصل : فقهي احکام

اتم لوست

د تیمم د رواوالي خایونه

موخه: د هغو خایونو پیژندنه چې تیمم په کې روا دی.

پوښتي:

۱. که اوبه ونه لرو چې اودس پرې وکړو نو څرنگه به لمونځ کوو؟
۲. په کومو خایونو کې د اوداسه په ځای تیمم کولی شو؟

د اسلام مبارک دین د آسانۍ دین دی او الله تعالی هېڅکله نه غواړي چې خپل بندگان له سختۍ سره مخامخ کړي. ځینې احکام او قوانین د ځینو شرایطو په وخت کې د بندگانو د آسانۍ له پاره بدلون مومي.

مثلاً: الله تعالی امر کړی دی چې کله انسان اوبه پیدا نه کړای شي او یا له اوبو څخه استفاده ورته زیان او ضرر رسوي، نو په دې صورت کې بنده کولی شي چې د اوداسه او یا غسل په ځای په پاکو خاورو باندې تیمم ووهي. په دې لوست کې دا زده کوو چې په کومو وختونو کې د اوداسه او یا غسل په ځای تیمم ووهو، او په وروستني لوست کې به دا زده کوو چې تیمم څرنگه وکړو. هغه خایونه چې د اوداسه او یا غسل په ځای باندې باید تیمم ووهل شي عبارت دی له:

۱. د اوبو نشتوالی: که له پلټنې او کوښښ څخه وروسته مو هم اوبه پیدا نه کړي چې په هغو اودس او یا غسل وکړو نو کولی شو چې تیمم ووهو. همدارنگه که د اوبو په پیدا کولو کې سختي وه بیا هم تیمم وهلی شو.

۲. د اوبو د استعمال زیان: که له اوبو څخه ګټه اخستل او استعمال یې زموږ د بدن لپاره زیان رسوي، باید تیمم ووهو.

۳. د اوبو شته والی مگر هغه ته د خښلو اړتیا: - که یوه اندازه اوبه ولرو او اودس پرې وکړو، نو له تندي سره لاس او گریان کیږو. په دې صورت کې هم باید تیمم ووهو.

۴. د مناسب وخت نه لرل: که دا داسه او غسل لپاره کافي او پوره وخت ونه لرو، باید تیمم ووهو.

۵. که اوبه د بل چا مال وي او د لاس وهل په کې ناروا وي، نو باید تیمم ووهو. په پورتنیو یاد شویو وختونو کې باید له اوبو څخه د گټې اخیستلو په ځای په خاورو باندې تیمم ووهو او له هغه وروسته لمونځ وکړو.

هڅونې:

۱. دوه داسې مثالونه بیان کړئ چې د اوبو استعمال په کې زیان رسوي.
۲. له مور او پلار څخه مو ویو بنسټ چې له پورتنیو یاد شویو ځایونو څخه له کوم یوه سره مخامخ شوي دي؟

ارزونه:

۱. که وخت ونه لرو نو د اوداسه په ځای تیمم ووهو؟
۲. د زده کوونکو څخه دې خو کسان پورتنی پنځه ځایونه په نوټ سره له یاد وړایي.

نهم لوست

څرنگه تيمم کوو؟

موخه: د تيمم د څرنگوالي زده کړه.

پوښتنې:

۱. آیا تر اوسه مو تيمم کړی او يا مو بل څوک ليدلي چې تيمم کوي؟
۲. څرنگه بايد تيمم وکړو؟

په مخکيني لوست کې مو هغه وختونه، چې د اوداسه يا غسل په ځای تيمم وهو، زده کړل، په دې لوست کې د تيمم د کولو طريقه زده کوو.

۱. اول نيت تړو چې د الله تعالی د خوښۍ لپاره د اوداسه يا غسل په ځای تيمم کوو.

۲. خپل دواړه لاسونه د خاورې يا تيرې او يا لوتي په مخ باندې ېږدو.
۳. دواړه لاسونه په خپله تنه او دواړو لوريو يې د وينستانو له شنه کيدو څخه تر ورځو پورې او پرې له پاسه راکاږو.

۴. د چپ لاس په ورغوي د بڼې لاس شاله مړوند څخه د گوتو تر سروونو راکاږو.

۵. د بڼې لاس ورغوي باندې د چپ لاس شاله مړوند څخه د گوتو تر سروونو پورې راکاږو.

۶. بايد په ياد ولرو چې تيمم په خاوره، شگه، تيره او لويه روا دی. هغه شی چې په هغو تيمم وهو بايد پاک وي او غصب شوي نه وي.

هڅونه:

۱. بنوونکی دې د زده کونکو په مخکې تېم ووهي او وروسته دې له خورتنو زده کونکو څخه وغواړي چې د نورو زده کونکو په مخکې تېم ووهي که کومه تېروتنه ورڅخه وشي زده کونکي دې هغه اصلاح کړي.

ارزونه:

۱. بناغلی بنوونکی باید خپل ځان له زده کونکو څخه په عملي آزمویښه ډاډمن کړي چې د تېم کولو طریقه یې زده کړې ده.

د لمانځه مستحبات او مکروهات

موخه: د لمانځه له مکروهاتو او مستحباتو سره اشنايي.

پوښتني:

۱. مستحبات او مکروهات يعني څه؟
۲. د لمانځه مستحبات او مکروهات کوم دي؟

مستحبات:

د لمانځه مستحبات هغه څيزونه دي چې که لمونځ کونکي په خپل لمانځه کې هغه سرته ورسوي، زيات ثواب لاس ته راوړي. مګر د واجبو په څير نه دی چې حتماً بايد سرته ورسېږي او که يې اداء نه کړي لمونځ يې باطلېږي.

د لمانځه مستحبات په لاندې ډول بيا نړي:

۱. د لمانځه په اول کې د آذان او اقامت ويل.
۲. د واجب لمونځونو په دويم رکعت کې له حمد او سورت څخه وروسته د قنوت د دعا ويل.

۳. د حمد له سورت څخه مخکې د (اعوذ بالله من الشيطان الرجيم) ويل.

۴. په دريم او څلورم رکعت کې له څلورو تسبيحاتو وروسته د (استغفر الله ربی و اتوب اليه) ويل.

۵. رکوع ته له تللو څخه مخکې د تکبير ويل.

۶. له لمانځه څخه وروسته په ځانگړي توگه د بي بي زهرا د تسبيحاتو ويل.

د لمانځه مکړو هات:

د لمانځه مکړو هات له هغو کارونو څخه عبارت دی چې په سرته رسولو یې د لمانځه ثواب کمیږي، مگر لمانځ نه باطلیږي. یو شمېر مکړو هات په لاندې ډول بیانېږي:

۱. په لمانځه کې بدن ښي یا چپ لور ته کم کږول (که زیات کږ شې لمانځ باطلیږي).

۲. په خپل لاس یا ږیره لوبې کول.

۳. د خولې لارې توکول.

۴. د خلکو د خبرو د اوریدلو لپاره چپ کیدل.

۵. په تنګ اوداسه سره د لمانځه اداء کول.

هڅونه:

۱. په شو کسيزو ډلو ویشل شئ او دلوست د محتوی په هکله خبرې وکړئ.

۲. مستحبات او مکړو هات په دوو ځانګړو لستونو کې ولیکئ.

۱ ارزونه:

۱. ښاغلی ښورنګی دي د مستحباتو او مکړو هاتو یو ګډ لست په تخته ولیکي او له زده کوونکو څخه دې وغواړي چې هغه په دوو بیلو کرښو کې وکارې.

د قنوت دعا

موخه: د قنوت د دعا له څرنګوالي سره د زده کوونکو آشنائي.

پوښتنې:

۱. د قنوت دعا څه معنی لري؟
۲. د قنوت دعا څرنګه ویل کیږي؟
۳. کومه دعا په قنوت کې ویل کیږي؟

مرضیې د خپلې اسلامي ښوونې له ښوونکي څخه پوښتنه وکړه.

ښوونکی صاحب! دا چې خلک د لمانځه په منځ کې خپل لاسونه له بدن سره نږدې د آسمان لوري ته پورته کوي او په هغه وخت کې یوه ځانګړې دعا وايي د دغه کار نوم څه او په هغه وخت کې لمونځ کوونکی څه وايي؟

ښوونکي د مرضیې په ځواب کې وویل: هغه د قنوت دعا ده.

قنوت په لغت کې د عاجزۍ، حکم منلو او تسلیمیدو په معنی دی. او د دعا په معنی باندې هم دی. مګر په لمانځه کې قنوت یوې ځانګړې دعا ته ویل کیږي چې په دویم رکعت کې له قرائت څخه وروسته ویل کیږي.

په قنوت کې د هر ډول دعا ویل جواز لري. یوه له هغو دعاګانو څخه چې په قنوت کې ویل کیږي او په قرآن کریم کې هم ذکر شوي ده دا ده.

(ربنا آتنا فی الدنیا حسنة و فی الآخرة حسنة و قنا عذاب النار)

په نبي کریم (ص) او په اولادونو یې درود ویل په قنوت کې فضیلت لري.

(اللهم صل علی محمد و آل محمد)

هڅونه:

۱. یو زده کوونکی دې د سهار لمونځ سره له قنوته اداء کړي.
۲. یو زده کوونکی دې د ماښام لمونځ سره له قنوته اداء کړي.

ارزونه:

۱. زده کوونکي دې په دوه کسيزه ډلو وویشل شي او یو تن دې د قنوت دعا ووايي او نور دې هغه و ارزوي.

د لمانځه ماتوونکي

موخه: د لمانځه له ماتوونکو سره د زده کوونکو آشنایي.

پوښتي:

۱. ماتوونکي څه معنی لري؟
۲. د لمانځه ماتوونکي کوم څیزونه دي؟

د لمانځه ماتوونکي له هغو کارونو څخه عبارت دي چې په سرته رسولو یې لمونځ باطلیږي.

د لمانځه ځینې مهم ماتوونکي عبارت دي له:

۱. په لمانځه کې خورل او څښل.
۲. په زوره خدا کول.
۳. په لمانځه کې خبرې کول.
۴. له لمانځه څخه د بیروني کار سرته رسول.
۵. ښي یا چپ خواته په زیاتې اندازې د بدن کړول.
۶. د دنيوي تاوان له مخې ژړا کول. که د الله تعالی له ویږي او یا د الله تعالی سره د مینې او محبت له مخې وژاړي لمونځ یې نه باطلیږي بلکې ثواب لري.
۷. د لمانځه د رکونو زیاتوالی قصد اوي او که سهواً.
۸. په لمانځه کې له رکن پرته قصد ا د بل شی زیاتوالی.
۹. د دوه رکعتي یا درې رکعتي لمونځونو د رکعتونو په شمېر کې شک کول.

۱۰. د لمونځ کونکي د جامې غضبوالی.

۱۱. په پلټ او نجس بدن او جامی سره لمونځ کول.

هڅونه:

۱. د لمانځه ماتوونکي یاد کړئ.

۲. د پنځه کسيزه ډلو په ترڅ کې د لوست په محتوا خبرې وکړئ.

ارزونه:

۱. آیا زده کوونکو د لمانځه ماتوونکي پیژندلې دي.

آذان او اقامت

موخه: د آذان او اقامت زده كول.

پوښتي:

۱. څوك آذان كولى شي؟
۲. آيا تر اوسه پورې مو اقامت ويلى دى؟

مسلمانان د هر لمناڅخه په پيل كې آذان كوي. هر وخت چې د جوړماتونو له منارونو څخه د آذان آوازونه پورته شي مسلمانان د لمناڅخه لپاره ځانونه تياروي او د جومات په لور خوځيږي.

په دغه لوست كې غواړو چې آذان او اقامت ياد كړو.

آذان:

آذان په لاندې ډول سره وايو:

- الله اكبر..... ۴ كړنه
- اشهد ان لا اله الا الله..... ۲ كړنه
- اشهد ان محمداً رسول الله..... ۲ كړنه
- اشهد ان علياً ولي الله..... ۲ كړنه ۱
- حي على صلاة..... ۲ كړنه
- حي على الفلاح..... ۲ كړنه
- حي على خير العمل..... ۲ كړنه
- الله اكبر..... ۲ كړنه
- لا اله الا الله..... ۲ كړنه

^۱ دغه جمله د آذان او اقامت جزء ده بلكه د تيرك له مخې ويل كيږي.

کله چې وغواړو لمونځ اداء کړو له آذان ویلو څخه وروسته اقامت وایو.

اقامت له آذان سره دومره توپیر نه لري. په لاندې ډول بیانېږي، پر تله یې کړئ.

الله اکبر ۲ کرته

اشهد ان لا اله الا الله ۲ کرته

اشهد ان محمداً رسول الله ۲ کرته

اشهد ان علياً ولي الله ۲ کرته

حي على صلاة ۲ کرته

حي على الفلاح ۲ کرته

حي على خير العمل ۲ کرته

قد قامت الصلاة ۲ کرته

الله اكبر ۲ کرته

لا اله الا الله ۲ کرته

هڅونه:

۱. زده کوونکي دې آذان او اقامت یاد کړي.

۲. د آذان او اقامت توپیر بیان کړئ.

ارزيابي:

۱. زده کوونکي دې آذان او اقامت په ټولگي کې ووايي او بنسټونکي دې نمرې ورکړي.

د سهوي سجده

موخه: د سهوي له سجدي سره آشنائي.
پوښتي:

۱. د سهوي سجده څه ته وايي.
۲. په کومو ځايونو کې بايد د سهوي سجده وکړو؟

که له لمونځ کورنکي څخه په لمآنځه کې کومه تيروتنه او اشتباه وشي د لمآنځه په اخر کې به دوه سجدي کوي له هغه وروسته به تشهد وايي او سلام به گرځوي. چې دغه سجده ته د سهوي سجده ويل کيږي.

د سهوي په سجده کې دا کلمات وايو:

(بسم الله و با الله السلام عليك ايها النبي و رحمت الله و بركاته).

په پنځو لاندنيو ځايونو کې د سهوي د سجدي اداء کول لازميږي:

۱. د لمآنځه په منځ کې سهواً او په تيروتني سره خبرې کول.
۲. د تيروتني له مخې بې ځايه سلام گرځول.
۳. د تشهد هيرول په لمآنځه کې.
۴. که په څلور رکعتي لمآنځه کې هير کړي چې څلور رکعتنه يا پنځه رکعتنه يې اداء کړي دي.
۵. کله چې يوه سجده ترې هيره شي.

۱. د سهوي د سجدي اذکار حفظ کړئ.
۲. د سهوي د سجدي د لارم والي ځايونه ياد کړئ.

د جماعت لمونځ

موخه: د جماعت لمونځ سره آشنا کيدل.

پوښتني:

۱. د جماعت لمونځ څه معنی لري؟

۲. د جماعت لمونځ څرنگه اداء کېږي؟

اسلام د يووالي او وړورولۍ دين دی او په جماعت سره د لمانځه اداء کولو ته

په درنه سترگه گوري. په جماعت سره لمونځ اداء کول د مسلمانانو د يووالي

ښکارندوی دی. کله چې مسلمانان خپل ورځني لمونځونه په امام پسي اداء کوي او

په هغه پسي اقتداء کوي دې ته د جماعت لمونځ وايي.

د جماعت په لمانځه کې امام له نورو خلکو څخه مخکې درېږي او نور لمونځ

کوونکي ورپسې اقتداء کوي، يعنې اول به نيت تړي. د بېلگې په توگه، نيت مې

کړی دوه رکعت د سهار لمونځ اداء کوم اقتداء مې کړې په دې حاضر امام پسي

خاص د الله تعالی د رضا لپاره. له دې څخه وروسته به امام د حمد او توحيد

سورتونه قرائت کوي. هغه خلک چې په ده پسي يې اقتداء کړې قرائت به نه وايي.

خو په نورو ټولو کارونو کې به د امام پيروي کوي، يعنې د حمد او توحيد سورتونه

به نه وايي او نور به ټول ذکرونه د رکوع، سجدي، تسبيحات، تشهد، سلام او داسې

نور وايي.

د جماعت امام بايد دوه خصلتونه ولری:

۱. عادل وی یعنی د گناه کولو خښه دي ډډه وکړی.
۲. لمونځ په صحیحه توگه ادا کړی.

هڅونه:

۱. د جماعت لمونځ څه ارزښت لري؟
۲. زده کوونکي دي عملاً د جماعت لمونځ اداء کړي؟

واجب لمونځونه

موخه: له واجبو لمونځونو سره آشنا کیدل.

پوښتي:

۱. آیا پوهېږئ چې واجب لمونځونه څو دي؟
۲. آیا د آیات لمونځ له واجبو لمونځونو څخه دی؟

واجب لمونځونه هغه لمونځونه دي چې باید مسلمان هغه ادا کړي او که چېرته کوم کس دغه لمونځونه ترک او ونه کړل هغه گناهگار دی. واجب لمونځونه شپږ دي.

۱. د هري ورځي لمونځونه: هر مسلمان په شپه او ورځ کې باید پنځه لمونځونه ادا کړي.

۲. د آیات لمونځ: د آیات لمونځ دوه رکعته دی چې د سپوږمۍ او لمر د تندر نیولو په وخت او ځیني نورو حالاتو کې ادا کېږي.

۳. د جنازي لمونځ: کله چې مسلمان مړ شي مخکې د خښولو څخه هغه ته غسل ورکول کېږي او په دغه مړۍ د جنازي لمونځ ادا کېږي.

۴. د بیت الله شریف د طواف واجب لمونځ.

۵. د پلار قضایي لمونځ چې په مشر زوی واجب دی.

۶. هغه لمونځونه چې د اجاري، نذر، قسم او وعدې په واسطه واجبېږي.

کیدل شي د دغو لمونځونو یوه برخه په مفصله توګه سره په دې درسونو کې ولولو.

هڅوني:

۱. واجب لمونځونه په خپلو کتابچو کې وليکي او په تکرار سره يې مطالعه کړي.

درېم فصل: آداب او اخلاق

او ولسم لوست:

اخلاق

موخه: له بنو اخلاقو سره د زده کونکو آشنایي.

پوښتني:

۱. ښه اخلاق څه معنی لري؟

۲. څرنگه کولی شو چې ښه اخلاق ولرو؟

یوه ورځ د اسلامي ښوونې په ساعت کې چې محمد حسن او عبدالحمید یو د بل تر څنګ ناست وو او د ښوونکي خبرو ته یې غوږ نیولی وو، ښوونکي وویل: زما دوستانو! که د ټولنې وګړي ښه اخلاق ولري هیڅکله به جګړې او د بښمنۍ نه پیداکېږي او نه به ستونزې راولاړېږي.

عبدالحمید چې څپرک زده کوونکی و، وویل: ښوونکي صاحب! ښه اخلاق چی د نیکمرغۍ لامل دي څه شی دي او کوم شیان لري؟

ښوونکي ځواب ورکړ: اخلاق د خلق جمع ده. خلق په لغت کې ښه خوی او عادت ته ویل کېږي. په دې توګه ښه اخلاق د ښه خوی او ښه عادت په معنی دي. انسان کولی شي چې ښه خوږه ولري او هم کولی شي چې بد خوږه ولري. د اسلام سترلاړ ښود محمد مصطفی (ص) فرمایلي دي «انې بعثت لاتمم مکارم الاخلاق»

ژباړه: زه د دې لپاره استول شوی یم چې ښه خوږه نه خلکو ته و ښایم. نو که ښه څیرشو د ښی کریم (ص) د رسالت موخه د ښو او لوړو خوږو نو خپرو ل او رواجول وو.

البتة ښه خوږ نه هغه شيان دي چې له نن ورځې څخه بايد د هغو نهال او تخم ستاسو گرانو زده کونکو په روح کې ځای پر ځای شي. ښه خوږ نه دا دي چې زده کونکي د ادب خاطر وکړي. مشرانو ته سلام و اچوي. له بدو خبرو او کنځلو څخه ځان وساتي. دروغ ونه وايي او په نورو خلکو پسې بډي خبرې ونه کړي ژر په غوسه نه شي. د غوسې په وخت کې له کنترول څخه ونه وځي. يوله بل سره بد چلن ونه کړي بلکه يوله بل سره مينه او محبت ولري. يوله بل سره په ورين تندي او خندا مخامخ شي. له هغو کارونو او خبرو څخه چې د خلکو د آزار سبب کېږي ځان وساتي. يوله بل سره مرسته وکړي. او د ضعيفو او ناتوانو خلکو سره کومک وکړي، د مور، پلار، ښوونکي او مشرانو قدر، عزت او احترام وکړي. خپل ځان او د خپل چاپيريال نظافت او پاکۍ ته پاملرنه وکړي.

هڅونه:

۱. د لوست لنډيز په لسو کرښو کې وليکئ.
۲. د لوست د محتوي په باره کې خپل نظرونه وليکئ او په صنف کې يې وواځئ.

ارزونه:

۱. آيا زده کونکو د ښو خوږينو معنى زده کړې ده؟
۲. آيا دغه لوست د زده کونکو په کړو وړو باندې اثر کړى دى؟

اتلسم لوست:

سلام اچول

موخه: د سلام اچولو له ارزښت سره آشنايي.

پوښتني:

۱. سلام اچول په اسلام کې څه ارزښت لري؟

۲. د سلام ادبونه کوم دي؟

محمد علي چې د ښوونځي د څلورم ټولگي زده کوونکی دی، ډیر باادبه ځوان دی. ټول ټولگيوال يې ورڅخه خوشحاله دي او دده د ښوځوونو او ادب ستاینه کوي. ځکه کله چې محمد علي له خپلو ټولگيوالو سره مخامخ کېږي لومړی هغوی ته سلام اچوي، هغه په دې باور لري چې سلام اچول خوشحالي لاس ته راوړي، سلام د سولې او محبت څلی دی. سلام اچول نور وړو خلکو ته د ښه نیت ښکارندوی دی. په دې معنی چې زه له تا سره مینه لرم، د ستا په حق کې ښه نیت لرم او ستا لپاره خوښې او خوشحالي غواړم. ښوونکي محمد علي ته ويلي وو چې سلام اچول د زیري او امید سره یوځای دی. هغه وخت چې د الله (ج) خبر وړونکي حضرت ابراهيم (ع) ته راغلل په داسې حال کې چې په خپرو کې يې د زیري او امید ښوونکو وعدو ښانې له ورايه ځلیدې په حضرت ابراهيم (ع) يې سلام وکړ.

یوه ورځ چې ښی کریم (ص) خپلو ملګرو ته د سلام په باره کې خبرې کولې وې وېل: آیا خوښوئ چې د دنیا او آخرت د خلکو ترټولو غوره خوښونه درته بیان کړم؟ اصحابو کرامو وویل ای د الله رسول! هغه څه شی دي؟

نبی کریم(ص) وفرمایا: هغه ښه خوی یو او بل ته په لوړ او از سره سلام اچول دي.
حضرت علی (رض) فرمایي دي: په سلام اچولو کې او یا نښېګڼې او برکتونه
دي. چې ۶۹ نیکۍ یې د سلام اچونکي او یوه د هغه چا لپاره ده چې ځواب یې
وايي.

هڅونه:

۱. د نبی کریم(ص) د خبرو په هکله یو له بل سره خبرې وکړئ او خپل
نظرونه بیان کړئ؟

۲. د سلام اچولو د ارزښت په باره کې یوه مقاله ولیکئ چې ترپنځو کرښو
کمه نه وي.

نولسم لوست:

د مخامخ کېدو ادبونه

موخه: د لیدلو او مخامخ کیدلو د ادبونو له ارزښت سره آشنایي.

پوښتي:

۱. د لیدلو او بیا لیدلو ادبونه څه معنی او څه ارزښت لري؟

۲. د لیدلو او بیا لیدلو ادبونه کوم دي؟

په اسلام کې له یو بل سره د مسلمانانو په بنو اړیکو او تګ راتګ ډیر ټینګار شوی دی. دغه اړیکې په یو لړ بنسټونو باندې ولاړې دي چې د مسلمانانو ترمنځ د اړیکو د لایتینګښت موجب کیږي. په قرآن کریم او د بنی کریم (ص) په احادیثو کې ډیر ټینګار شوی دی، چې مسلمانان باید یو له بل سره ښې اړیکې ولري. دایو خرګند حقیقت دی چې که د کورنۍ د غړو ترمنځ اړیکې په بنو او رغنده بنسټونو، نه وي ولاړې، نه یوازې دا چې ښې پایلې نه لري، بلکې د جګړو او نا آرامیو سبب کیږي. د دې په اساس باید خیرشو چې الله (ج) د بنو او نیکو اړیکو لپاره کوم بنسټونه غوره کړي دي.

اسلام زموږ لپاره قانون غوره کړی دی، که څوک وغواړي، چې د بل چا کورته تنوذي لومړی باید اجازه واخلي، کله چې د کورخاوند د تنوتلو اجازه ورکړه بیا

کولی شي، چې په ډیر ادب، احترام او د سلام په اچولو د هغه کورته تنوځي. که د کورخاوند اجازه ور نه کړه، پرته له دې چې خفه شي، باید بیرته وگرځي.

ځینې له هغو ادبونو څخه چې له خپلو مسلمانو ورونیو او خویندو سره د

مخامخ کیدو په وخت کې باید مراعات کړو عبارت دي له:-

۱. د مخامخ کیدو په صورت کې باید په نرمو او خوږو کلمو خبرې وکړو.
۲. د بل چا په خبرو کې ورو نه دانگو، بلکې خپل ثوبت ته انتظار وباسو.
۳. د نورو خلکو خبرې غوڅې نه کړو.
۴. د نورو سپکاوی و نه کړو.
۵. په مجلسونو کې د نورو خلکو غیبت و نه کړو.
۶. د روغ و نه وایو او په هیڅا پسې بیځایه خبرې و نه کړو.
۷. د مشرانو قدر او ادب وساتو.

فعالیت :

۱. له خپلوانو سره لیدنه کتنه څه ارزښت لري؟
۲. د اسلام دين له خپلوانو سره په لیدنه کتنه کې څه نظر لري؟

ارزونه:

۱. آیا زده کوونکو د ښو خویونو د بنسټونو ارزښتونه په خپلو لیدلو او مجلسونو کې موندلي دي؟
۲. آیا زده کوونکي د لوست ارزښتناک ټکي زده کړي او هغه یې په خپلو کارونو کې عملی کړي دي؟

شلم لوست

له بې گټو خبرو څخه ځان ساتل
موخه: د بې گټو خبرو پيژندل او له هغو څخه ځان ساتل.

پوښتي:

۱. بې گټې خبرې کومې دي؟
۲. څرنگه کولی شو چې له بې گټو او بې ځايه خبرو څخه ځان و ساتو؟

ژبه د انسان د وجود له ارزښناکو غړو څخه ده. ژبه کولی شي چې انسان د دنیا او آخرت خوشحاليو او يا بد مرغیو ته ورسوي.
گناهونه، لکه:

دروغ، غیبت، چغلي، کنځل. د خلکو سپکاوی او داسې نور قول د ژبې په واسطه سرته رسيږي انسان کولی شي چې د خپلې ژبې په واسطه د الله (ج) ثناء او صفت و وايي او الله (ج) ته زاری، وکړي. رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایي دي: د مؤمن انسان له صفتونو څخه یو د ادی چې بې گټې خبرې نه کوي او له هغو څخه ځان ساتي.

همدارنگه کیدای شي چې د انسان ژبه ناوړه و کارېږي یا خو باید انسان و پوهیږي چې څرنگه د خپلې ژبې ساتنه وکړي.

بې گټې او بې ځايه خبرې څه شی دي؟ بې ځايه خبرې هغه دي چې هیڅ گټه نه لري. ښايي ځینې خلک مو لیدلي وي چې په مجلسونو کې له هرې خوا خبرې کوي او خلک خندوي. دغه بې ځايه خبرې نه یوازې دا چې گټه نه لري بلکهې دغه هغه بې ځايه خبرې دي چې په قرآن کریم کې په بد نوم یادې شوې دي هغه خبرې چې د

کينې او دښمنۍ سبب کېږي ډيري بدې او انسان بايد له هغو څخه ځان و ساتي. مؤمن انسانان پوهيږي چې د دوی ټول کارونه الله (ج) ويني او له ټولو کارونو څخه يې خبر دی له دې کبله دوی داسې کار سرته نه رسوي چې د الله (ج) د غوسې سبب شي. مسلمان ته نه ښايي چې خپل عمر په بې ځايه خبرو باندې تير کړي.

هڅونه:

۱. د بې ځايه خبرو په هکله خپل نظرونه وليکئ.
۲. د بې گټو خبرو زيانونه په خپلو کتاپجو کې وليکئ.

ارزونه:

۱. آیا زده کوونکي له بې گټو خبرو څخه د ځان ساتنې ارزښت زده کړی دی؟
۲. آیا زده کوونکي عملاً له بې گټو خبرو څخه ځانونه ساتي؟

نظافت او پاکوالی

موخه: د نظافت او پاکوالي له ارزښت سره آشنايي.

پوښتني:

۱. نظافت او پاکوالی څه ارزښت لري؟

۲. تاسي چي کله ميوه خورئ آیا هغه مينځي؟

محمد د دريم ټولگي زده کوونکی دی. هغه خپل لوست وايي او يو کونښني

زده کوونکی دی. هغه هر وخت د ناپاکو شيانو له خوړلو او څښلو څخه ډډه کوي.

محمد چي يوه ورځ له خپل ټولگيوال، سخي سره يو ځای له ټوونځي څخه د

کور په خوا را روان وو، هغه سخي وليد چي په ناپاکو او نامينځلو لاسونو د مغي په

خوړلو بوخت دی.

محمد له سخي څخه وپوښتل: سخي جاندا دغه مڼه دي له خوړلو څخه مخکي

مينځلي وه؟ سخي جان وويل: نه مينځلي مې نه وه، مگر په دسمال مې پاکه کړي

وه.

محمد ورته وويل: سخي جاندا د اسم کار ندی. که مېوه ونه مينځل شي ميکروب

لري او انسان ناروغ کوي. انسان بايد ناپاکه او ميکروبي شيان ونه خوري ترڅو د

هر وخت لپاره جوړ او تندرست وي.

سخي پوښتنه وکړه: په خوړلو او څښلو کې پاکي څه معنی لري؟

محمد ځواب ورکړ: د نا پاکو او نا مينځگليو څيزونو له خوراک څخه چې ځان ساتو، همدغه پاکي ده.

ليکن تا زموږ د مهربان پيغمبر دا خبره نه ده اوريدلې (النظافة من اليمان) پاکوالی د ايمان برخه ده. نو بايد هر وخت پاک و اوسو، خپل ځان پاک و ساتو، د خپلو غاښونو پاک ساتلو له پاره په ورځ کې څو ځله مسواک استعمال کړو، خپل وينستان ږمنځ کړو، خپل کالی په نښه توگه و مينځو، خپل د اوسيدلو کور او کوټه پاکه او سوتره وساتو، د خپل کور ناپاک شيان په کوڅه او د کور په چاپيريال کې و نه غورځوو.

۱. هغه کارونه چې د ځان، جامو، کور او کوچي په هکله سرته رسوي په

لاندې جدول کې يې وليکئ:

گڼه	د ځان په هکله	د جامو په هکله	د کور په هکله	د کوچي په هکله
۱				
۲				
۳				
۴				
۵				
۶				

د روغتيا ارزښت

موخه: د روغتيا له ارزښت سره آشنائي.

پوښتي:

۱. روغتيا څه ارزښت لري؟

۲. څرنگه کولی شو چې خپله روغتيا وساتو؟

د الله تعالی له نعمتونو څخه یو هم د بدن روغتیا ده. د بدن د روغتیا او امنیت د ټینګوالي نعمت هغه نعمتون نه دي چې تر څو مو له لاسه نه وي ورکړي په ارزښت یې نه پوهیږو. موږ باید خپل ځانونه، جامې او د ژوند چاپیریال پاک وساتو او هره ورځ سپورت وکړو، تر څو زموږ روغتیا خوندي پاتې شي. پاکوالی زموږ د روغتیا او جوړوالي ضمانت کوونکی دی. پاک او سوتره انسان د ټولو خوښیږي او هیڅ وخت ناپاکو او زیان لرونکو شیانو ته لکه: نسوار، سګرټ او داسې نورو ته مه نږدې کیږی. ځکه چې له یو پلوه د انسان روغتیا ته تاوان رسوي او له بله پلوه انسان معتاد کوي. پاک او سوتره انسان هر وخت غواړي چې پرمختګ وکړي او دخپل هیواد د پرمختګ جوګه شي، تر څو د خپلې اسلامي ټولنې د وګړو لپاره د خدمت بنسټ شي او د ټولو وګړو ورسره مینه پیدا شي.

بنه انسان غواړي چې بدن او روح دواړه یې جوړ او روغ وي. کله چې ناجوړه شو او د روغتیا له نعمت څخه محروم شو بیا نه شو کولی چې پرمختګ وکړو.

۱. د روغتیا ارزښت په څو کړنو کې ولیکئ.

۲. د روغتیا د له منځه تللو لاملونه کوم دي؟

له غريبانو سره مرسته کول

موخه: له غريبانو سره د مرستې له ارزښت سره آشنايي.

پوښتني:

۱. آيا غريان مرستې ته اړتيا لري؟

۲. آيا تر اوسه مو له غريبانو سره څه مرسته کړې ده؟

په هره ټولنه کې غريب او اړ کسان وجود لري، خو زموږ په ټولنه کې زيات وگړي او کورنۍ شته چې مرستې او لاس نيولو ته اړتيا لري. د اسلام مبارک دين مسلمانان هڅولي دي، چې له غريبانو سره مرسته وکړي. د اسلام په بنوونځي کې د مرستې د ارزښت په هکله لاندې کيسه په غور سره لولو:

امام حسن او امام حسين د کوچنيوالي په وخت کې ناروغ شول.

ښې کریم(ص) د يوې ډلې اصحابو کرامو سره د دوی پوښتني ته راغی او له علي(رض) څخه يې وغوښتل چې دهغوی د جوړوالی لپاره څه شی په خپل ځان نذر کړي. امام علي، فاطمة الزهرا او فضې چې د دوی خدمتگاره وه دا يې په خپلو ځانونو نذر کړل، چې که حسن او حسين روغ شول نو درې ورځې به روژه نيسي. زيات وخت تيرنه شو چې دوی دواړه روغ شول دوی د خپل نذر د پوره کولو په نيت روژه ونيوله، د روژه ماتې په وخت کې يو غريب کور ته راغی او ويې ويل:

«اسلام عليکم يا اهل البيت رسول الله» يعني سلام ڏي وي پر تاسو اى د الله رسول کورئى. د غريبانو له ډلي څخه يم، ماته خواړه را کړئ. دوى تولو غريب سړى له ځان څخه مخکې کړ او خپله ډوډۍ يې هغه ته ورکړه او په هغه شپه يې پرته له او بو څخه نور څه ونه څښل.

په دويمه ورځ يې هم روژه ونيوله. د روژه ماتي په وخت کې يو يتيم کورته راغى او ډوډۍ يې وغوښتله. په هغه ورځ باندي يې هم خپله ډوډۍ هغه يتيم ته ورکړه او خپله روژه يې په ابو ماته کړه. په دريمه ورځ يې هم روژه ونيوله. د روژه ماتي په وخت کې بندي کور ته راغى او ډوډۍ يې وغوښتله. په دغه ورځ باندي يې هم خپله ډوډۍ بندي ته ورکړه.

د دغې ورځې سبا ته کله چې سهار شو حضرت علي (رض) حسن او حسين تر لاس ونيول او د بني کريم (ص) په حضور کې حاضر شول. کله چې بني کريم (ص) دوى په داسې حال چې د لوږې څخه لږ زيد وليدل، ويې فرمايل:

دغه حالت چې په تاسو يې وينم زغملی يې نه شم. نو بني کريم (ص) له دوى سره يوځای پاڅيدل او د امام علي (رض) د کور په لور روان شول.

کله چې کور ته ننوتل ويې ليدل چې بې فاطمه (رض) په محراب کې په عبادت ولاړه ده، خو لوږې د دې مبارکې په څيره او مبارکو سترگو اثر کړى و. بني کريم (ص) د دغو حالت له ليدلو څخه ډير پريشان نه شو. په دغه وخت کې د «انسان» د سورت دغه آيتونه نازل شول.

وَيُطْعِمُونَ الطَّعَامَ عَلَى حُبِّهِ مِسْكِينًا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا { ٨ } إِنَّمَا نُطْعِمُكُمْ لِوَجْهِهِ
اللَّهِ لَا نُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً وَلَا شُكْرًا { ٩ }

ژباړه: غريب، يتيم او بندي ته ډوډۍ ورکوي. او وايي چې موږ د الله تعالی د
خوښۍ لپاره ډوډۍ ورکوو. له تاسې څخه يې اجر او ثواب نه غواړو.

هڅونه:

١. پر تنۍ کیسه وړایئ او په لسو کرښو کې یې په لنډه توګه ولیکئ.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library